

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

FACTORS AFFECTING ON STUDENTS' LEARNING HAPPINESS, FACULTY OF
EDUCATION, VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY UNDER
THE ROYAL PATRONAGE

ยุภาพร นอกเมือง¹ และเมษา นวลศรี^{2*}
Yupaporn Nokmueang and Mesa Nuansri

^{1,2} คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี
^{1,2} Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage

*corresponding author

E-mail: bmn_cu@hotmail.com

Received:	November 15, 2018
Revised:	February 8, 2019
Accepted:	February 13, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม/สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม การสนับสนุนจากครอบครัวกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ 3) สร้างสมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาจำนวน 250 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงแบบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งฉบับเท่ากับ .95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ วิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม/สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และการสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 0.67 2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา (X_1) และกลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4) สามารถร่วมกันทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยทั้งสองตัวแปรร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 48.40 และ 3) สมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้ 1) สมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = 1.311 + 0.452X_1 + 0.180X_4$ 2) สมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = 0.554Z_{X1} + 0.220Z_{X4}$

คำสำคัญ

ความสุขในการเรียนรู้ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์

ABSTRACT

The purpose of this research article were to: 1) study correlation between characteristics of student, characteristics of lecturer, environment media and facility, friend and supporter, family support and learning happiness, 2) study of factors affecting on students' learning happiness, faculty of education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, and 3) construct the predicted equation of the learning happiness of students. Samples were 1,200 students randomized by multi-stage random sampling. Research instrument was a 5-point scale with Cronbach's alpha reliability of 0.95. Data were analyzed by descriptive statistics methods including frequency, percentage, Pearson product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The research findings were as follows: 1) The relations between 5 factors affected towards learning happiness; characteristics of student, characteristics of lecturer, environment media and facility, friend and supporter, and family support were positive direction with significance at the .01 level, correlation coefficient ranged from 0.30 to 0.67. 2) The factors on the influence of characteristics of student, and friend and supporter were affected the learning happiness of the students, statistically significance at the level of .05, which were a prediction of 48%. 3) The predicted equation of the learning happiness of students were follows: 1) in term of raw scores were: $\hat{Y} = 1.311 + 0.452X_1 + 0.180X_4$, 2) in term of standard scores were: $Z = 0.554Z_{X1} + 0.220Z_{X4}$.

Keywords

Learning happiness, characteristics of student, characteristics of lecturer

ความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ว่าด้วย “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (Office of the National Education Commission, 2002) เห็นได้ว่าหนึ่งในเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา คือ ต้องการผลิตบัณฑิตที่มีความสุข

ความสุขเป็นส่วนหนึ่งของการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งอยู่ในวัยเปลี่ยนผ่านจากวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น จึงเป็นช่วงวัยที่มีการปรับตัวอย่างมากกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น การอยู่ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนที่แตกต่างไปจากระดับมัธยมศึกษาซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิต การทำกิจกรรม และการเข้าสังคม การอยู่ร่วมกับเพื่อน นักศึกษาคนอื่น ๆ ที่มาจากต่างถิ่นที่มีพื้นฐานการเลี้ยงดู ความคิดและพฤติกรรมหลากหลายแตกต่าง

กันไป ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตและคุณภาพการเรียนรู้ของนักศึกษาระหว่างที่ใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 4 ปี จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่มหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบระบบการเรียน การทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร การจัดสิ่งแวดล้อม และสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกในชีวิตให้ได้บัณฑิตที่มีความพร้อมทั้งความรู้ มีทักษะและมีชีวิตที่เป็นสุข (Thongsom, 2011) ดังนั้น การส่งเสริมให้นักศึกษามีความสุข จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นหนึ่งในปัจจัยของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและจะส่งผลให้เกิดพลังในการเรียนและส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในชีวิตทั้งเพื่อตนเองและสังคมต่อไป แหล่งที่มาของความสุขของนักศึกษา พบว่า มีแหล่งที่มาจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกตัวบุคคล ซึ่งแหล่งของความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยมีทั้งแหล่งที่นักศึกษาสามารถสรรหาความสุขได้ด้วยตนเอง และแหล่งความสุขที่มาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตัวบุคคล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ยึดองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาของปัทมา ทองสม (2554) ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการเรียน ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ ด้านความพึงพอใจในตนเอง และด้านความวิตกกังวล จากองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ ดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า หากนักศึกษาสนใจใฝ่เรียนรู้ในวิชาที่เรียนมีทัศนคติต่อวิชาชีพที่ดี มีความพึงพอใจต่อการเรียน มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และไม่มีความวิตกกังวลต่อการเรียนและการฝึกปฏิบัติงาน จะส่งผลให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาความใส่ใจการศึกษาของผู้เรียนโดยการช่วยให้ผู้เรียนค้นพบในสิ่งที่รักและใช้ศักยภาพที่มีได้อย่างเต็มที่ (Beamukda, 2015)

สำหรับนักศึกษาครู ซึ่งจะเป็นคุณครูในอนาคต โดยการสอนที่ได้นั้นมิใช่หมายถึงเพียงแค่มิเทคนิคการสอนที่ดีเท่านั้น แต่พฤติกรรมการสอนจะต้องออกมาจากอัตลักษณ์และจรรยาบรรณของความเป็นครู ต้องเป็นผู้ที่รักในอาชีพครูและเสียสละได้เพื่อนักเรียนและโรงเรียน สิ่งที่สำคัญที่สุด คือความเป็นครูด้วยหัวใจ (Palmer, 1998) โดยหัวใจของความเป็นครูอยู่ที่ “ความสุข” ซึ่งเป็นความสุขอันเกิดจากการที่นักเรียนของครูทำงานร่วมกับครูในการค้นหาความจริงที่มีความท้าทาย ซึ่งเส้นทางใหม่ของการค้นหาความท้าทาย ซับซ้อนของคำตอบนั้น เป็นเส้นทางที่ไม่มีใครค้นพบมาก่อน แต่จะเป็นเส้นทางที่งดงามที่สุด หากเป็นช่องทางสู่การค้นพบและเกิดการเรียนรู้สำหรับเด็กและครู (Palmer, 1998) อย่างไรก็ตาม เส้นทางความเป็นครูด้วยหัวใจและมีความสุข จะต้องมิจุดเริ่มต้นที่ดีมีความพร้อมตั้งแต่กระบวนการผลิตครู หากนักศึกษามีความสุขในขณะที่มีการเรียนรู้ตลอดจนเก็บเกี่ยวประสบการณ์ขณะศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ก็ย่อมจะสำเร็จออกไปเป็นครูมีอาชีพได้อย่างสง่างาม

การเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาครู จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามปัจจุบัน พบว่า การศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาครูค่อนข้างน้อย ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยจำเป็นที่จะต้องศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีความสุขในการเรียนรู้ เพื่อจะได้เป็นแนวทางการส่งเสริมได้ตรงประเด็นอย่างมีทิศทาง ซึ่งจากการสังเคราะห์งานวิจัยจากนักวิชาการต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยที่น่าจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา มี 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา 2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะอาจารย์ 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สื่อ และสิ่งสนับสนุน 4) ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และ 5) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากครอบครัว

ดังนั้น จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและการออกแบบระบบการจัดการให้เกิดผลดีต่อทั้งการเรียนการสอนและการอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีความสุขให้กับนักศึกษา สมกับการที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งบ่มเพาะและผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพให้กับสังคมต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม/สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม การสนับสนุนจากครอบครัว กับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
2. มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. สมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม/สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม การสนับสนุนจากครอบครัวกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. สร้างสมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2561 ทั้ง 9 สาขาวิชา ในภาคปกติ จำนวน 1,699 คน (Promote academic and registration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under Royal Patronage, Office, 2018)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) และผ่านการตรวจสอบ/รับรองคุณภาพโดยนักวิจัยและได้รับการยอมรับในปัจจุบัน (Wiratchai, 2012) โดยผู้วิจัยกำหนดค่าขนาดอิทธิพล (effect size) ในระดับปานกลาง (ค่า .25) ค่าระดับนัยสำคัญ เป็น .05 และค่าอำนาจการทดสอบ (power) เป็น .95 จากผลการคำนวณ ได้ขนาดตัวอย่างทั้งหมด (total sample size) จำนวน 138 คน แต่เนื่องจากการศึกษากับกลุ่มนักศึกษา

จะมีอัตราการตอบกลับประมาณร้อยละ 60 (Wiersma, 1991 cited in Wongwanit, 2005) เพื่อชดเชยความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงปรับขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น 250 คน และดำเนินการให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) จากการส่งแบบสอบถามไปตามกรอบการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 ชุด ผลการตอบกลับของแบบสอบถาม พบว่า ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ผ่านการตอบแล้ว จำนวนทั้งสิ้น 250 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะร่วมมือกับนักศึกษา คณะครุศาสตร์ที่กำลังเรียนรายวิชา การวิจัยทางการศึกษา เพื่อเป็นการบูรณาการเรียนการสอนสู่การวิจัย และเป็นการฝึกทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา โดยจะใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตามจำนวนที่ต้องการ ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามวัดระดับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการเรียน ด้านความสนใจใฝ่เรียนรู้ ด้านทัศนคติต่อวิชาชีพ ด้านความพึงพอใจในตนเอง ด้านความวิตกกังวล โดยมีข้อคำถามด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ มีผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพด้านความตรง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อคำถาม แล้วคำนวณหาค่า Index Item of Congruence (IOC) โดยมีเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป (Kanjana-wasee, 2005) ซึ่งจากการวิเคราะห์ พบว่า ค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.60 - 1.00 ซึ่งถือว่าแบบวัดมีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ

2. การตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง โดยค่าความเที่ยงแบบวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าเท่ากับ .95 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงในระดับสูง โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ มีค่ามากกว่า .70 ซึ่งเป็นที่ยอมรับในฐานะเกณฑ์ขั้นต่ำสำหรับค่าความเที่ยง (Nunnally, 1967)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรทำนายกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ด้วยสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติด้วยสถิติทดสอบที (t-test)

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรเพศ ชั้นปี และกลุ่มสาขาวิชาที่เรียน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	81	32.40
หญิง	169	67.60
รวม	250	100.00
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	50	20.00
ชั้นปีที่ 2	50	20.00
ชั้นปีที่ 3	50	20.00
ชั้นปีที่ 4	50	20.00
ชั้นปีที่ 5	50	20.00
รวม	250	100.0
กลุ่มสาขาวิชาที่เรียน		
กลุ่มวิทยาศาสตร์	130	52.00
กลุ่มศิลปศาสตร์	120	48.00
รวม	250	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 250 คน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 67.60 เป็นนักศึกษาที่ศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1-5 กระจายในสัดส่วนที่เท่ากันร้อยละ 20 ในแต่ละชั้นปี นอกจากนี้ พบว่า ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาในกลุ่มวิทยาศาสตร์ โดยคิดเป็นร้อยละ 52.00

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และการสนับสนุนจากครอบครัว กับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยผลการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6
1. คุณลักษณะของนักศึกษา						
2. คุณลักษณะของอาจารย์	.663**					
3. สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน	.329**	.560**				
4. กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม	.529**	.496**	.240**			
5. การสนับสนุนจากครอบครัว	.570**	.471**	.315**	.505**		
6. ความสุขในการเรียนรู้	.670**	.516**	.300**	.513**	.403**	

**p < .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวทำนายทุกตัว ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และการสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.300 ถึง 0.670 ซึ่งตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกจากค่ามากไปน้อย คือ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม การสนับสนุนจากครอบครัว และสภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน ตามลำดับ

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวทำนาย จำนวน 5 ตัวแปร คือ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และการสนับสนุนจากครอบครัว โดยนำคะแนนจากแบบวัดตัวแปรทั้ง 5 ตัว มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า ตัวแปรทั้ง 5 ตัว มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.240 ถึง 0.663 ทั้งนี้ตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์กันทางบวกสูงสุดคือ คุณลักษณะของนักศึกษา กับ คุณลักษณะของอาจารย์ ($r = 0.663$) รองลงมาคือ คุณลักษณะของนักศึกษา กับ การสนับสนุนจากครอบครัว ($r = 0.570$) ส่วนตัวแปรที่มีค่าความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน กับ กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม ($r = 0.240$) เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทุกคู่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 นั้นแสดงว่า ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) (Stevens, 1992 cited in Kaiyawan, 2013)

นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบโดยพิจารณาจากค่า Tolerance และค่า VIF พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม/สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และการสนับสนุนจากครอบครัว มีค่า Tolerance ค่อนข้างสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .560 - .892 และ VIF มีค่าต่ำ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 1.121 - 1.784 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูง

3. ผลการสร้างสมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise เพื่อศึกษาตัวทำนายและสร้างสมการทำนายของความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยพิจารณาตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงสุดกับตัวแปรตามหรือมีอำนาจในการทำนายสูงสุดเข้าในสมการทำนายก่อนและเพิ่มตัวแปรเข้าสู่สมการทำนายทีละตัวแปร และทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่เพิ่มขึ้นแต่ละตัว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ตัวแปรเข้าสมการทำนาย

ตัวแปรทำนาย	R	R ²
คุณลักษณะของนักศึกษา (X ₁)	.670	.449
คุณลักษณะของนักศึกษา (X ₁) กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X ₄)	.696	.484

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรเข้าทำนาย ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา (X₁) และกลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X₄) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่เกิดจากการนำตัวแปรทำนายทั้งสองเท่ากับ .696 และค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย เท่ากับ .484 คิดเป็นร้อยละ 48.4

ตารางที่ 4 ทดสอบความเป็นเส้นตรงของคะแนนจากตัวแปรตามกับตัวแปรทำนาย ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา (X₁) และ กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X₄)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
Regression	29.729	2	14.864	115.769*	.000
Residual	31.714	247	.128		
Total	61.443	249			

*p<.05

จากตารางที่ 4 พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คุณลักษณะของนักศึกษา (X₁) และ กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X₄) มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงซึ่งสามารถทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนโดยพิจารณาตัวแปรที่มีอำนาจในการทำนายสูงสุดเข้าในสมการทำนายและเพิ่มตัวแปรขึ้นทีละตัวแปรและทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณที่เพิ่มขึ้นแต่ละตัว

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) และการทดสอบนัยสำคัญ

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	β	t	p
คุณลักษณะของนักศึกษา (X_1)	.452	.044	.554	10.286*	.000
กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4)	.180	.044	.220	4.076*	.000
a = 1.311 R = .696 R ² = .484 SE _{est.} = .358 *p < 0.05					

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ พบว่า คุณลักษณะของนักศึกษา (X_1) และกลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4) สามารถร่วมกันทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 48.4 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการทำนายเท่ากับ .358 ซึ่งคุณลักษณะของนักศึกษา (X_1) สามารถทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้มากที่สุด ($\beta = .554$) รองลงมาคือ กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4) ($\beta = .220$) ตามลำดับ โดยสามารถเขียนเป็นสมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ในรูปของคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

1) สมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y' = 1.311 + 0.452X_1 + 0.180X_4$$

2) สมการทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z' = 0.554Z_{X_1} + 0.220Z_{X_4}$$

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรทำนายทุกตัว ได้แก่ คุณลักษณะของนักศึกษา คุณลักษณะของอาจารย์ สภาพแวดล้อม สื่อและสิ่งสนับสนุน กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม และการสนับสนุนจากครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งตัวทำนายที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกมากที่สุด คือ คุณลักษณะของนักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากตัวแปรคุณลักษณะของนักศึกษา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับตัวนักศึกษาเองมากที่สุด ถือว่าเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดที่จะเป็นตัวกำหนดทำให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ กล่าวคือ หากมีคุณลักษณะภายในสูงย่อมจะส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้สูงด้วย หากวิเคราะห์นิยามของปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษาแล้ว จะเห็นได้ว่าเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นจากสภาวะภายในของนักศึกษาเอง ได้แก่ ยึดมั่น ร่าเริง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มุ่งมั่น ทุ่มเท และเอาใจใส่ในการเรียนรู้ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางมหาวิทยาลัย เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะและมหาวิทยาลัย ตลอดจนมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ ตลอดจนมีความพึงพอใจในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thongsom (2011) ที่พบว่า ลักษณะนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์ทางตรงต่อความสุขในการเรียนของนักศึกษา โดยวิเคราะห์ว่า อาจเนื่องมาจากความสุขในการเรียนของนักศึกษาจะเกิดขึ้นได้จากปัจจัยที่สำคัญคือตัวของนักศึกษา

เอง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ Layard (2005) ซึ่งได้กล่าวว่า ความสุขเป็นประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมและความสุขขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในของบุคคลมากพอๆกับปัจจัยภายนอก เช่นเดียวกันกับที่ Wasi (2005) ที่มองว่า กาย จิต ปัญญา เป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดความสุขในตัวบุคคล ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์รองลงมา คือ คุณลักษณะของอาจารย์ สอดคล้องกับ Sinsawat & Pittard (2016) ที่พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยอธิบายว่า นักศึกษาที่เรียนกับอาจารย์ที่มีพฤติกรรมการสอนที่ดีจะมีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีซึ่งพฤติกรรมการสอนของอาจารย์เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดหาหรือนำวิธีการต่าง ๆ มาใช้ ในการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน อย่างสอดคล้องและเหมาะสม ได้แก่ การใช้เทคนิค การสอนและการใช้สื่อการสอนที่ส่งเสริมให้เกิด ความสนใจและได้รับความรู้ การจัดให้ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล การเสริมแรงที่เหมาะสมทั้งทางบวกและทางลบ การมีอารมณ์ที่ดี และการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจะทำให้คุณภาพชีวิตของนักศึกษาดีขึ้นด้วย

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะของนักศึกษา (X_1) และกลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4) สามารถร่วมกันทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยทั้งสองตัวแปรร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 48.40 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากปัจจัยสำคัญทั้งสองปัจจัยนี้มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เนื่องจากปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษาเป็นปัจจัยจากภายในที่ถูกกำหนดโดยตัวของนักศึกษาเอง ซึ่งหากนักศึกษามีคุณลักษณะภายในสูง เช่น มีความพึงพอใจในตัวเอง รัก และศรัทธาในวิชาชีพครู มุ่งมั่น ทุ่มเท และเอาใจใส่ในการเรียนรู้สูงแล้ว จึงส่งผลให้เกิดความสุขในการเรียนรู้ระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ได้ค่อนข้างสูงด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา เพียงปัจจัยเดียวสามารถอธิบายความแปรปรวนที่เกิดขึ้นต่อความสุขในการเรียนรู้ได้ถึงร้อยละ 45 ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ปัจจัยร่วมอีกตัว คือ กลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม ซึ่งปัจจัยนี้ถือว่ามีความสำคัญต่อความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ในระดับที่สูงเช่นเดียวกัน โดยอาจอธิบายได้ว่า เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จะต้องพัฒนาให้นักศึกษามีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดของครุสภา ซึ่งเป็นองค์กรที่กำกับดูแลคุณภาพของการผลิตบัณฑิตครู ดังนั้น เพื่อนจึงมีบทบาทสำคัญมาก เนื่องจากต้องทำงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทั้งการวางแผนการทำงานที่รับมอบหมายจากอาจารย์ หรือ วางแผนทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการทำงานและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับ Trangkasombat (2000) ที่อธิบายว่า ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ และได้รับการกระตุ้นในการเรียนรู้จากกันและกัน จะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Wiboonsuk & Boonsawat (2015) ซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักศึกษาแพทย์ โดยการวิเคราะห์ถดถอย พบว่า ปัจจัยด้านผู้เรียน ด้านสภาพแวดล้อม และด้านเพื่อน เป็นตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาแพทย์ระดับชั้นปริคณีกได้ร้อยละ 30.5 แสดงให้เห็นว่าความสุขจากการเรียนจะเริ่มจากตัวเองเป็นหลัก ถ้านักศึกษามีสติที่มั่นคง และกำลังใจที่ดีในการเรียนแล้ว นักศึกษาจะสามารถก้าวข้ามผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ได้ อีกทั้งความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มเพื่อนนั้น

เปรียบเสมือนเพื่อนร่วมทาง เพื่อเดินทางไปถึงจุดหมาย ตามหลักสูตรฯ และถ้าเราได้เพื่อนที่เป็น
กัลยาณมิตรเปรียบเสมือนเราได้ผู้ที่คอยเกื้อหนุนให้เราได้เรียนในหลักสูตรได้อย่างมีความสุขด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา (X_1) และปัจจัยด้านกลุ่ม
เพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4) สามารถร่วมกันทำนายความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยทั้งสองตัวแปรร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 48.40 และหากพิจารณาเพียง
ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักศึกษา (X_1) เพียงปัจจัยเดียว พบว่า สามารถอธิบายความแปรปรวนของ
ความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ถึงประมาณร้อยละ 45 ดังนั้น ในกรณีเร่งด่วน สำหรับ
การเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องอาจพิจารณาปัจจัยนี้ เป็นลำดับแรก ๆ เช่น คณะครุศาสตร์ควรมี
กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง รักและศรัทธาในวิชาชีพครู มุ่งมั่น
ทุ่มเทและเอาใจใส่ในการเรียนรู้ ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางมหาวิทยาลัย เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ
ของคณะและมหาวิทยาลัย ตลอดจนเสริมสร้างให้นักศึกษามีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ โดย
อาจจัดกิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียนให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อเน้นการทำงาน
แบบร่วมมือรวมพลัง อันจะส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมีมากยิ่งขึ้นด้วย และหากส่งเสริมให้
เกิดปัจจัยทั้งสองนี้ได้จะทำให้ความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษามีมากยิ่งขึ้นด้วย

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยสำคัญสองปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของ
นักศึกษา (X_1) และปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนและบุคคลแวดล้อม (X_4) ส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ของ
นักศึกษามีนัยสำคัญทางสถิติ โดยร่วมกันอธิบายได้ร้อยละ 48.40 ดังนั้น หมายความว่า อีกร้อยละ 51.60 อาจ
อธิบายได้ด้วยตัวแปรปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งผู้ที่สนใจศึกษาตัวแปรเดียวกันนี้ อาจทบทวนเอกสารและงานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ปัจจัยด้านที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนจากทาง
มหาวิทยาลัย หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี ดิจิตอล เป็นต้น ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความสุขในการ
เรียนรู้ของนักศึกษาได้

References

- Beamukda, P. (2015). The Innovative Design Education System Sustainability by the
Principles of Buddhism: A Case Study Concept and Vision of Steve Jobs. **Journal
of MCU Peace Studies**, 3(2), 133-145.
- Cohen, J. (1977). **Statistical power analysis for the behavioral sciences**. San Diego,
CA Academic. Press.
- Kaiyawan, Y (2013). **kān wikhro sathiti lai tuāpræ samrap ngānwichai** [Multivariate statistical
analysis for research]. Bangkok: Chulalongkorn University Publishing House.
- Kanjanawasee, S. (2005). **thritsadi kānthotsōp bæp dangdoem** [Classical test
theory]. Bangkok: Chulalongkorn University.

- Layard, R. (2005). **Happiness: Lessons from a New Science**. London: Penguin.
- Nunnally, J. (1967). **Psychometric theory**. New York: McGraw-Hill.
- Office of the National Education Commission. (2002). **phrarāṭṭhabanyat kāṇsuksā āṅg chaṭ Phō,So, sōṅphanhārōṣisipsōṅ lāe thī kākhai phōemtoem (chabap thī sōṅ) Phō,So, 2545**. [National Education Act, 1999 and amended (No. 2) 2002. Bangkok: Prigwan Graphic.
- Palmer, J. A. (1998). **Environmental Education in the 21st Century: Theory, Practice, Progress and Promise**: Routledge, London.
- Promote academic and registration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Office. (2018). Retrieved from http://acad.vru.ac.th/about_acad/ac_StudentActive.php.
- Sinsawat, P. & Pittard, B. (2016). khwāmsamphan rawāṅ patchai khat san kap khunnaphāp chīwit khōṅ naksuksā phayabān wittayaṭalai phayabān bōrom rāṭ chonnanī rāṭ buri [Relationship between selected factors and quality of life of nursing students at Boromarajonani College of Nursing], Ratchaburi. **Journal of Kueakarun**, 23(1).
- Thongsom, P. (2011). kāṇphatthana datchanī chī wat khwām suk nai kāṇ rian khōṅ naksuksā laksut phayabān sāṭtra bandit sangkat krasuāṅ sāṭharanasuk [Development of learning happiness index of Bachelor of Nursing Science students under the Ministry of Public Health]. **Nursing and Education**, 4(1), 88-111.
- Trangkasombat, U. (2000). **panhā kāṇ rian lāe theknik chuāi hai lūk rian dī** [Learning problems and technic can help children learn better]. Bangkok: Family Research and Development Center.
- Wasi, P. (2005). **phānthī khwām suk** [Happiness map]. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/5544>
- Wiboonsuk, S. & Boonsawat, N. (2015). patchai thī song phon tō kāṇ rianrū yāṅ mī khwām suk khōṅ naksuksā phāet radap chan prī khlinik [Factors affecting happy learning of preclinical medical students]. **Medical records of Siriraj**. 8(2). 70-76.
- Wiratchai, N. (2012). **kāṇkamnot khanāt tuāyāṅ lāe sathiti wikhro mai mai thī nāsonchai** [Specifying sample sizes and interesting new analytical statistics]. Lecture notes 'Twilight Program' 2012 National Research Presentation (Thailand Research EXPO 2012) at the Bangkok Convention Center Central World Ratchaprasong, Bangkok, Saturday 25 August 2012.
- Wongwanit, S. (2005). **kāṇwichai pramoen khwāmtoṅkāṇ champen** [Needs assessment research]. Bangkok: Chulalongkorn University.